

UNPACKING THE SAVINGS SHIFT

Pension Reform's Influence on Defined Contribution Plan Participants

SSDCP

Kľúčové výsledky, výstupy a význam projektu pre verejné politiky

Projekt	09I03-03-V04-00500
Obdobie realizácie	1. september 2024 – 31. august 2026
Výskumníčka	Estera Szakadátová, PhD.
Odborné vedenie	prof. Ing. Anetta Čaplánová, PhD.

Katedra ekonómie, Národohospodárska fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave

Financované Európskou úniou NextGenerationEU prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti SR.

Financované
Európskou úniou
NextGenerationEU

PLÁN [OBNOVY]

1. Projekt v skratke

Projekt SSDCP sa zameria na správanie sporiteľov v druhom dôchodkovom pilieri na Slovensku a na vzťah medzi nastavením systému, predvolenými investičnými stratégiami, sociálno-ekonomickými charakteristikami a faktormi ovplyvňujúcimi rozhodovanie jednotlivcov. Výskum vychádza z dlhodobého vývoja slovenského dôchodkového systému a osobitne zo zmien spojených s predvolenou investičnou stratégiou založenou na životnom cykle a automatickým vstupom do druhého piliera od roku 2023.

Cieľ projektu

Cieľom bolo rozšíriť poznatky o investičnom a dôchodkovom správaní jednotlivcov, analyzovať súvislosti medzi rozhodnutiami o zložení portfólia, dôverou v budúci dôchodkový príjem a charakteristikami správania a prepojiť empirické zistenia s otázkami nastavenia dôchodkového systému a tvorby verejných politík.

Výskumný prístup

- prehľad odbornej literatúry, medzinárodných skúseností a vývoja slovenského druhého piliera;
- mapovanie zainteresovaných strán a analýza inštitucionálnych a administratívnych údajov;
- dotazníkový prieskum medzi 400 respondentmi v produktívnom veku na Slovensku;
- ekonometrická analýza podielu rizikovejších aktív v portfóliu a subjektívnej dôvery v budúci dôchodkový príjem;
- doplnkový prieskumný experiment s 18 účastníkmi v BEE4Rlab EUBA.

Pôvodne plánovaný mikroúdajový súbor od dôchodkových správcovských spoločností bol počas realizácie projektu nahradený administratívnymi údajmi Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a kompilovanými inštitucionálnymi údajmi.

Interpretácia výsledkov

Projekt prináša dôkazy o vzťahoch, pozorovaných vzorcoch správania a mechanizmoch súvisiacich s reformou. Zvolený výskumný prístup neumožňuje kauzálne vyhodnotenie reformy druhého piliera z roku 2023.

2. Hlavné výsledky výskumu

Rozdelenie investícií a rizikové aktíva

- Vyššia dôvera v budúci dôchodkový príjem a väčšie investičné skúsenosti boli spojené s vyšším podielom rizikovejších aktív v portfóliu.
- S rastúcim vekom podiel rizikovejších aktív klesal, zatiaľ čo vyššie vzdelanie bolo v hlavnom modeli spojené s vyšším podielom rizikovejších aktív.

- Všeobecne deklarovaná ochota podstupovať riziko po zohľadnení ostatných charakteristík nevysvetľovala rozhodnutia o zložení portfólia jednoznačne.
- V alternatívnom modeli zameranom na indexové fondy bola silnejšia emocionálna reakcia na možnú stratu spojená s nižším podielom prostriedkov investovaných do indexových fondov.

Dôvera v budúci dôchodkový príjem

Analýza ukázala, že subjektívna dôvera v budúci dôchodok je samostatným ukazovateľom a nemožno ju stotožňovať s objektívnou pripravenosťou na dôchodok. Neúčast v druhom pilieri bola po zohľadnení ostatných premenných spojená s približne o 7,2 percentuálneho bodu vyššou pravdepodobnosťou najvyššej úrovne dôvery. Tento výsledok neznamena, že neúčast v druhom pilieri zvyšuje dôchodkové zabezpečenie; ide o súvislosť zistenú po zohľadnení ostatných premenných.

Medzi premennými zachytávajúcimi postoje k strate bola vyššia tolerancia straty spojená s nižšou pravdepodobnosťou najvyššej úrovne dôvery. Širší index averzie voči stratám mal takisto negatívnu, ale iba slabo štatisticky významnú súvislosť. Celková ochota riskovať v lotériových voľbách ani nekonzistentnosť týchto volieb neboli štatisticky významné.

Administratívne a experimentálne zistenia

- Administratívne údaje ukázali výrazné zastúpenie indexových fondov medzi mladšími sporiteľmi, čo je v súlade s fungovaním predvolenej stratégie životného cyklu.
- K júnu 2024 bolo v dostupných administratívnych údajoch zaznamenaných 34 005 vystúpení z predvolenej investičnej stratégie, čo poukazuje na rôznorodé správanie sporiteľov.
- Prieskumný experiment ukázal, že časť účastníkov reagovala na zmenu pravdepodobnosti výhry, zároveň však poukázal na výraznú rôznorodosť rozhodovania. Vzhľadom na malý počet účastníkov (18) sú tieto výsledky interpretované iba doplnkovo.

Kľúčový záver

Dôchodkové investičné správanie nemožno vysvetliť iba jediným ukazovateľom postoja k riziku. Dôležité sú aj investičné skúsenosti, vek, vzdelanie, dôvera v budúci dôchodok, reakcie na stratu a inštitucionálne nastavenie systému.

3. Význam pre verejné politiky a šírenie výsledkov

Význam pre dôchodkovú politiku

- Dobre nastavená predvolená investičná stratégia je dôležitá najmä v prostredí, kde sa sporitelia líšia v skúsenostiach a miere aktívneho zapojenia.
- Komunikácia so sporiteľmi by mala zrozumiteľne vysvetľovať dlhodobé riziko, kolísanie hodnoty investícií a postupnú tvorbu úspor, nielen používať všeobecné označenia.

- Finančné znalosti a investičné skúsenosti môžu vhodne dopĺňať predvolené nastavenie systému, nemali by však byť chápané ako náhrada za primerané nastavenie pravidiel.
- Dôležité je priebežne sledovať vystupovanie z predvolenej stratégie, presuny medzi fondmi a rozdiely medzi vekovými skupinami.
- Subjektívnu dôveru v budúci dôchodok je vhodné sledovať oddelene od objektívnych ukazovateľov dôchodkovej primeranosti.

Diseminácia výsledkov

Výsledky boli prezentované na medzinárodných vedeckých konferenciách a odbornom podujatí na Slovensku, rozpracované do vedeckých článkov a konferenčných výstupov a komunikované prostredníctvom webovej stránky, sociálnych sietí a videí. Účasť na konferencii EGPA 2026 slúžila na šírenie materiálov SSDCP a odborné diskusie.

Odborný dokument s odporúčaniami pre verejné politiky bol zdieľaný s relevantnými slovenskými inštitúciami vrátane Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Sociálnej poisťovne a Národnej banky Slovenska. Šírenie výsledkov viedlo aj k pozvaniam na následné odborné diskusie s predstaviteľmi ministerstva a NBS a ďalšími zainteresovanými stranami o výsledkoch výskumu, ich význame pre verejné politiky a možnostiach ďalšej spolupráce.

Otvorená veda a pokračovanie výsledkov

Verejné výstupy projektu boli uložené v repozitári Zenodo s trvalými identifikátormi DOI. Takto zostávajú dostupné aj po skončení formálnej realizácie projektu. Vedecké rukopisy a nadväzujúce odborné diskusie môžu pokračovať aj po ukončení financovania.

4. Verejne dostupné výstupy projektu

Verejné materiály projektu sú dostupné v otvorenom repozitári Zenodo. Pre jednoduchú orientáciu sú nižšie uvedené hlavné výstupy spolu s ich odkazmi DOI.

Výstup	Zenodo / DOI
SSDCP – Policy Brief	10.5281/zenodo.21969976
SSDCP – Research Report	10.5281/zenodo.22180931
SSDCP – Analysis Report	10.5281/zenodo.22062125
SSDCP – Summary Research Findings	10.5281/zenodo.22172297
SSDCP – Survey Results Preliminary Summary	10.5281/zenodo.22002665
SSDCP – Literature Overview	10.5281/zenodo.21978501
SSDCP – Stakeholder Mapping	10.5281/zenodo.21983685
SSDCP – 2nd Pillar Portfolio Allocation_Inst_data	10.5281/zenodo.21999132

Výsledok projektu

SSDCP sprístupnil ucelený súbor výskumných a analytických materiálov pre odbornú verejnosť aj tvorcov verejných politík. Výstupy podporujú ďalší výskum, sledovanie vývoja po reforme a odbornú diskusiu o nastavení druhého dôchodkového piliera.

Podakovanie

Projekt bol financovaný Európskou úniou NextGenerationEU prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti SR v rámci projektu č. 09I03-03-V04-00500 (Unpacking the Savings Shift: Pension Reform's Influence on Defined Contribution Plan Participants).